

Lesson 58

Nabi Jakariya

Jakariya

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Duwe lesson dehellu amban inin ta'ayate we' magaka Nabi Irmiya si me' pagkasine Yahudihin bang ga'i siye pakale si Lapal Tuhanin duk magsusun si duseden, da'ak Tuhanin du hap pī me' sundalu armi Babilonin maka'atan lahatden duk mo'o me' a'ahin hap lahat tala. Me'ekkahin me' Yahudihin ga'i pakale si bissā Nabi Irmiya. Hangkan, tekka me' armi Babilonin amban silangan, paka'atande Awrusalamin, larakde langgal mahadjehin duk hinangde me' Yahudihin pilisu duk bo'ode hap Babilon, sa bakas pina'al we' Nabi Irmiyahin. **Hangkan kinanat-kanat me' a'a Yahudihin pegge' ga'i siye ngatu pakale si lapal me' nabi Tuhanin.**

Saguwa' alal ke Tuhanin numanan janji'nen pegge' ga'i kapangandelan me' Yahudihin? Ga'i du! Pakale ka'am bang ine pina'in Nabi Irmiyahin si me' Yahudi bakas bino'o hap Babilonin sabab duseden duk kuwe'itu pilisu siye la'i. Pa'inne si siye:

(Irmiya 29) ⁴ Inin pina'in TUHAN Mabalakatanin, Tuhan bangsa Isra'elin, si kēmon a'a bino'o amban Awrusalam hininang pilisu si Babilon: ¹⁰... “Bang ubus ka'am pinagbaya'an si Babilon pitumpū' tahun, tabangte ka'am duk tumananku sanggupku mahāp si ka'amin duk bo'ote ka'am balik [hap Awrusalam]. ¹¹ Pegge' kata'uhanku bang ine gara'kun si ka'am. Gara'kun hāp duma'in la'at, gara'kun ngurungan ka'am me' inase-asebi si pesōnganbin.”

Inakahan me' Yahudihin we' Nabi Irmiya we' bisan bakas tekeyipatde Tuhanin ga'i siye kineyipatan we' Tuhanin! Bang ubus pitumpū' tahun gara' Tuhanin mo'o siye balik hap lahat kapapu'anden. Inaka

inin we' Nabi Irmiya si me' Yahudi pilisu mala'i si lahat Babilonin. To'o te'ed **tumanan Tuhanin janji'nen**. Ga' du takeyipat Tuhanin we' bakas nanggung iye ngaledjiki'an kēmon bangsa dem dunyahn palabey amban me' tubu' Nabi Ibrahim, Nabi Ishak, duk Nabi Yakub. Ga' takeyipat Tuhanin we' iye maksudnen ngurungan Lapalnen si me' bangsa Isra'el supaya pangurungde si kēmon manusiya'. Bakas kitete si me' bakas ta'ayaten we' tapene' Tuhanin nabinen amban bangsa Yahudi. Urunganne siye pikilan magmahalayak Lapalne masutsihin duk nulat lapalnen dem libru para si tumbu' dembulihin. Kata'uhante bi we' pinapī Kitab Tawratin dem pikilan Nabi Musa duk me' kalangan si Kitab Jaburin pinapī dem atey Nabi Da'ud. Bakas kitete ne isab we' arak sa miya'an pangurung Tuhan pikilan si Yahudi sinduwehin kuwe' Nabi Yussa', Nabi Samu'el, Nabi Sulayman, Nabi Shi'ya, Nabi Irmiya duk Nabi Daniyal supaya sulatde Lapal Tuhanin. Bakas tapandogate ne isab we' kēmon me' Sinulat me' Kanabihanin magaka sabab gara' Tuhan mahāpin we' papitune du si dunya Manimbulin amban bangsa Isra'el.

Ellew inin batsate bang sa'ingge **Tuhanin pabalikne me' Yahudihin** hap lahat Yahud. Iye hep lahat bakas pina'al, we' la'i du inanakan AlMasihin si pesōngan. Ta'ayate du bang sa'ingge me' Yahudihin balik hap Awrusalam pag ubus siye pinilisu pitumpū' tahun, sa bakas pina'al we' Nabi Irmiyahin.

Essebun bi we' lahat Babilonin ginanti'an ne ēnnen masa miya'an inēnan ne Paras pegge' tada'ag Babilonin we' me' a'a Paras. Matsa ne kite bi amban dem jūd Usayir (Esra), kapitulu dembuwa'. Pa'in Kitabin:

(Usayir (Esra) 1) ¹ *Si tahun tagna' pag baya' Sultan Kores si lahat Parasin tinumanan we' TUHANIN me' bakas pina'alnen palabey amban Irmiya. Urunganne pikilan Sultan Kores magpalatag si kēmon lahatnen duk nulat panganda'akanne inin:* ² *“Inin bissā si Kores, sultan lahat Parasin: ‘TUHANIN, iye Tuhan si surga'in, urunganne ku kapatut magbaya' si kēmon lahat dem dunya. Kawakilan ku we' ne maghinang langgal hadje para si iye si Awrusalam si lahat Yahud. ³ Karayaw magtuhut Tuhanin duk kēmon ka'am me' a'anen. Pī ka'am hap Awrusalam duk hinangun bi balik langgal TUHANIN, Tuhan bangsa Isra'elin....’”*

⁵ *Manjari, magmemes ne lumengngan hap Awrusalam me' nakura' ka'usbahan bangsa Yahudin duk bangsa Binyaminin, me' imamin duk me' bangsa Lebihin (siye me' tabang me' imamin) duk kēmon a'a inurungan baya' we' Tuhanin, supaya siye maghinang langgal TUHAN mahadjehin si Awrusalam. ⁶ Tinabangan siye we' me' a'a tapit luma'den duk urungande siye ekka me' bayu'-bayu'an para si langgal Awrusalamin duk para si dide. Urungande siye pangisihan hininang*

duk pilak, bulawan, panyap ine-ine, me' hayep duk urungande pe siye panyap mahalga' seddili. ⁷ Bu pinabalik isab we' sultan Kores me' pangisihan amban dem langgal TUHAN mahadje si Awrusalamin bakas tataban Nebukadnesser mala'ihin duk bakas pinapine dem langgal tuhan-tuhannen.

Tumanan Tuhanin ke me' bakas pananggapne metu'uhin palabey amban Nabi Irmiya? Bugtu' tumananne! Bakas kitete ne we' pasagadan Tuhanin sultan Babilonin **maka'atan** Awrusalamin duk maglarak langgal Tuhanin – **sa bakas pina'al we' Nabi Irmiyahin**. Duk kuwe'itu kitete bi we' si Kores, sultan lahat Parasin da'akne me' Yahudi mamabaya'in balik hap lahatde duk **hininang balik** langgal mahadjehin duk puweblo Awrusalamin – **sa bakas pina'al we' Nabi Irmiyahin du isab**. Bugtu', TUHANIN Sultan me' sultanin. Iye mangantan kēmon-kēmonin. Kēmon pina'innen manjari du! Bakas nulat Nabi Sulayman, pa'inne: “*Atey sultanin pinagbaya'an we' TUHANIN; da'akne pī kuwe' bohe' nelluy tungantungan kabaya'anne.*” (Eli'an 21:1)

Manjari, inakahan kite dem Kitab we' niya' grupu me' Yahudihin tahala' amban lahat Paras duk lumengngan pī balik hap lahat Yahud duk hap puweblo Awrusalam. Nakura'den dembuwa' a'a Yahudi inēnan **Serubabel**. Pag tekka siye la'i si Awrusalam sasew siye manamal pegge' magka'at te'ed kēmon puweblohin duk larak langgal TUHAN bakas hininang we' Sultan Sulaymanin. Ga' niya' talebbi luwal du batu mapessa'in duk abu.

Hangkan inakahan kite dem Kitab we' tagna' magmiting me' Yahudihin si bakas pala'ihan langgal TUHANIN. Hinangde balik pagkurbananin duk magkurban siye me' hayep sinduwehin. Magsumbaya' siye magpasalamat duk mudji TUHANIN pegge' ipatne siye dem lahat Babilon duk Paras dem pitumpū' tahun duk pegge' bo'one siye balik hap di lahatde. Magtuhut Tuhanin duk me' Yahudi miya'an duk tabangne siye duk pabasagne siye. Pag ubus bang piyen tahun lubagan siye maghinang duk ekka talabeyde katiksa'an duk kabinasahan – **tahinangde balik langgal TUHANIN, duk puweblo Awrusalamin duk dindingne mapaliput si puweblohin.**

Kaw ka'am me' sinduwehin, tilewbi, pa'inbi, “We'ey istori sabab me' Yahudi mabalik hap Awrusalamin importante si kite bi?” Me' bagayku, importante te'ed pabalik me' Yahudi si lahatden, pegge' si lahat **Yahud** miya'an, la'i du subey inanakan **AlMasihin**. Nesessita du te'ed we' balik me' Yahudihin pī hap lahat Yahud supaya Mangalekkat dunyahin – **Mangalekkat ka'amin** – makajari inanakan la'i!

Masa pabalik me' Yahudihin hap Awrusalam niya' dembuwa' nabi ēnnen **Jakariya**. Jakariya inin seddili amban Jakariya sama Nabi Yahiya magpandi-pandi me' a'ahin. Pinapī Nabi Jakariya we' Tuhanin supaya

pabasagne sandel me' Yahudihin si Tuhanin duk me' pananggupnen. Niya' lapal importante subey akahanne me' a'ahin. Tapit ne pangeddew Tuhanin pamapitune Manimbulin si dunya! Me' lime hatas tahun pe hadja mangkin pitu hap dunya Manimbulin.

Batsate me' bissā sinduwe pinapī dem pikilan Nabi Jakariya we' Tuhanin. Dem jūd Jakariya, kapitulu dembuwa', pa'in Kitabin:

(Jakariya 1) ¹ *Tekka bissā TUHANIN pu si Nabi Jakariya, anak si Berekya, ampu si Iddo, pa'inne:* ² *“Ngamā manamal TUHANIN si me' kapapu'anbin.* ⁴ *Da'a ka'am kuwe' me' kapapu'anbin; bakas missā me' nabi metu'uhin si siye, pa'inde: Inin pina'in TUHAN Mabalakatanin: 'Pateyikut ka'am amban me' addat duk hinanganbi mala'atin.'* Saguwa' ga' siye pakale, ga' siye ngasip si aku, pa'in TUHANIN. ⁵ *Intag ne kapapu'anbin kuwe'itu? Duk me' nabihin, ellow ke siye salama-lama?* ⁶ *Saguwa' me' pina'inkun duk pina'alkun bakas dina'akku si me' dara'akankun, me' nabihin, magpasaplag si kapapu'anbin, tekka du!”*

Takalebi ke pina'in Nabi Jakariya si me' Yahudihin? Pa'inne si siye, *“Ngamā manamal TUHANIN si me' kapapu'anbin. Da'a ka'am kuwe' me' kapapu'anbin!”* Ine jānnen hangkan Tuhanin ngamā si me' kapapu'an me' Yahudihin? Ngamā Tuhanin si siye pegge' **ga' siye ngasip si bissā me' nabihin** bakas pinapīne si siyehin. Iye jānnen hangkan ujudnen la'i siye pinilisu si lahat Babilon. Magāgama kapapu'anden, saguwa' ga'i du kasulutan Tuhanin si siye pegge' ga'i siye pakale si bissā me' nabihin. Me' Yahudi masaley kuwe' me' a'a kuwe'itu magpa'inin, *“Bugtu', kahagad kami kēmon me' nabihin!”* Saguwa' pasti' du we' ga'i te'ed siye kahagad si me' nabi Tuhanin, pegge' ga'i siye ngasip si **me' sinulat we' me' nabihin** dem Kitab Masutshin. Tege **āgama** siye saguwa' ga'i du siye **magtuhut** duk di Tuhanin. Sa miya'an du isab me' kapapu'an Yahudi ma'ekkahin. Ga'i siye sinna si me' bissā me' nabihin. Pahadjede Tuhanin duk **behede** saguwa' ga'i teyima'de Lapalnen diyalem **ateyde**. Hangkan dina'ak we' Tuhanin dara'akannen Nabi Jakariya pī si me' Yahudihin supaya siye akahanne balik, duk siye ga'i nuhut hinangan me' kapapu'anden, iye luwal tina'atden, *“Tuhan, Tuhan, Tuhan!”*, bu ga'i du siye pakale si Lapal Tuhan bakas pinabo'ohanne palabey amban me' nabihin.

Pag ubus sessa'an Nabi Jakariya me' Yahudihin, akahanne isab siye sabab **Manimbulin** mapitu si pesōnganin. Ga'i kite bi makajari matsa kēmon sinulat we' Nabi Jakariya sabab AlMasihin, saguwa' batsate sinduwehin.

Si jūd Jakariya kapitulu siyam, pina'al we' Nabi Jakariya we' **AlMasihin** pediyalem Awrusalam pasakey diyata' asnu. Pe'inne: *“Magkēg ka'am, a'a Siyonin! Magellang ka'am hawal kēgbin, a'a Awrusalamin! Payamanun bi, pitu si ka'am sultanbin! Hinangne mabentelin*

*duk la'i si iye tabang Tuhanin. Diyawa' ateynen duk **pasakey iye diyata' asnu, diyata' anak asnu.***” (Jakariya 9:9)

Si kapitulu sempukdembuwa' niya' pina'al saguwa' ga' niya' taymte magpahāti kēmon kuwe'itu. Dembuwa' me' pina'al we' Nabi Jakariyahin we' **pinabellihan AlMasihin bali tellumpū' kayu' pilak tibu'uk.** Nulat Nabi Jakariya, pa'inne: *“Akahanku siye, ‘Bang ngatu ka'am, pangurungun bi aku suweldokun. Saguwa' bang ga'i, si ka'am ne hadja.’ Ubus urungande ku **tellumpū' kayu' pilak tibu'uk....Ubus eddo'ku me' tellumpū' kayu' pilak tibu'uk miya'an ubus bu lakasanku dem langgal TUHANIN...**”* (Jakariya 11:12,13)

Si kapitulu sempukduwe pina'al we' Nabi Jakariya we' duma'in hadja pinabellihan AlMasihin, saguwa' papateyde iye iyan! Pa'inne: Inin bissā TUHANIN, pa'inne,

*“Urunganku du iyan si me' tubu'an Sultan Da'ud duk me' mapatenna' si Awrusalam sinduwehin atey lunuk duk ma'ase' siye si sawe'de duk māku ampun si Tuhan. Mayam siye iyan pi si aku, **iye bakas ilogsokden, duk magsugul siye kuwe' a'ahin magsugul sabab anakde dembuwa'-buwa'in, magdukka siye manamal sabab iye kuwe' a'ahin magdukka sabab anakde panganayenin...Bang niya' iyan nilew iye, pa'inne, ‘Pali' ine si tangannu iyan?’ nambung iye iyan, pa'inne, ‘Pali'ku inin ta'eddo'ku si luma' me' bagayku.’**”* (Jakariya 12:10;13:6)

Si me' bissā inin pa'al Nabi Jakariya we' niya' pali' si tangan AlMasihin. Sa'ingge ta'eddo'ne me' pali' inin? Me' pagkasine Yahudihin bumbungande iyan me' a'a Romahin mapatey iye diyata' olom. Me' a'a Roma iyan lansangde tangannen duk bettisnen diyata' olom duk ujudnen logsokde pe seddinen duk budjak. Kēmon mapalabeyin magtewwa' duk pina'al we' Nabi Jakariyahin. Me' sinulat we' Nabi Jakariyahin **maguyun** te'ed duk me' pina'al we' Nabi Da'udin hatusan tahun ne andang ne dem Kitab Jabur. Pa'inne la'i sabab AlMasihin: *“Logsojde tangankun duk bettiskun.”* (Jabur 22:16)

Me' bagayku, mabaya' Tuhanin we' kata'uhante bi we' **kamatey AlMasi diyata' olomin, iye ma'importante manamalin si gara'ne bakas ginara'ne awwalley pe supaya tatimbulne me' manusiya'in amban pangalegga duseden. AlMasi mabentelin subey nandal duk matey ganti' me' mangga'i mabentelin! Iye miya'an lapal kēmon me' nabi Tuhanin.** Pasti' ke inin si ka'am? Tasabutbi ke bang ine pina'al we' Nabi Jakariyahin sabab AlMasihin me' lime hatas tahun dehellu amban inanakan AlMasihin? Kahagad ke te'ed ka'am si **lapal** me' nabihin – we' AlMasihin magsandal duk matey ubus bu ellum balik amban kamateyne; bu sanggupanne kēmon makahagad si iyehin we' inampun duseden

duk niya' lugalde si surga'? **Kahagadnu ke bissā me' kanabihanin?** (Payamanun isab Hinangan 26:18-27) Atawa kuwe' me' Yahudihin kew, pahadjede me' nabi Tuhanin duk behede saguwa' ga' kahagadde lapalden?

Sabab lapal me' nabihin sinulat dem Kitabin, pina'in:

“Da'a diyawa'anun bi me' bissā pinabissā we' Tuhanin.”

(1 Tessalonika 5:20) *“Pasōng kabugtu'an kami we' to'o me' pina'in kanabi-nabihanin awwalley sabab ALMasihin. Subey te'ed asipbi pina'innen pegge' kuwe' iyan payita'an ninag dem kalindeman sampay tekka ellew papitu ALMasi mabalikin.*

ALMasi kuwe' dalil māga ngadanta'an dem ateybin.” (2 Petros 1:19)

“Kahagadnu ke bissā me' kanabihanin?” (Hinangan 26:27)

Me' bagayku, hāp isab bakas pakale ka'am ellew inin. Bang amban kahandak Tuhanin pakale kite bi si lesson balik si me' sinulat we' nabi manulat jūd tugguhin dem Kitab Kanabihanin dehellu amban tekka ALMasihin si dunya...

Karayaw iledjiki'an ka'am we' Tuhanin sasangbi mikil-mikil duk miha sambung to'o si panilew amban dem Lapal Tuhanin, pa'inne:

“Kahagadnu ke bissā me' kanabihanin?” (Hinangan 26:27)

Wassalam